

RECEPCJA CZYTELNICZA AUDIOBOOKÓW (NA WYBRANYCH PRZYKŁADACH)

Zagadnienia wstępne

Książki mówione, które początkowo służyły jedynie osobom z dysfunkcją wzroku, zostały docenione także przez ludzi nieobciążonych wadami oczu, stając się atrakcyjną formą obcowania z literaturą. Dźwiękowe adaptacje różnego typu publikacji umożliwiają bowiem kontakt z twórczością piśmienniczą osobom, które z różnych względów nie opanowały umiejętności czytania na odpowiednio wysokim poziomie (np. dyslektycy) lub starają się połączyć czynność słuchania tekstu czytanego przez lektora z innymi formami aktywności.

Prowadzone w Polsce badania nad audiobookami są fragmentaryczne i nie przynoszą całościowego oglądu zjawiska (Żukowska, 2012). Można jednak stwierdzić, że publikacje dźwiękowe nie zyskały wśród Polaków popularności. Sondaż zrealizowany przez Instytut Badawczy ARC Rynek i Opinia na zlecenie firmy Virtualo (dystrybutora audiobooków) wykazał, że więcej osób korzysta z e-booków (47%) niż z utworów mówionych (15%). Z kolei wybór formatu książki audio zależy od płci i wieku. Pliki mp3 w zestawieniu z płytami CD wybierają częściej mężczyźni. Pliki te preferują też osoby młodsze, z kolei ludzie starsi i dzieci wolą płyty. Literatura dla najmłodszych jest najczęściej słuchanym rodzajem audiobooków zapisanych na płytach CD, w dalszej kolejności są to powieści obyczajowe, a następnie sensacja/kryminał. Dokumenty dźwiękowe na ogół pozyskiwane są z darmowych, oficjalnych źródeł. Dorośli zwykle słuchają książek audio w podróży, dzieci w domu (ARC Rynek i Opinia, Virtualo Sp. z o.o., 2017). Z badania przeprowadzonego przez Virtualo w ramach akcji „Bitwa e-book vs audiobook” przygotowanej w dniach 16-22 września 2014 r. wynika, że 75% procent klientów postano-

¹ Absolwentka kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, Wydział Humanistyczny.

wiło w czasie trwania kampanii kupić e-booka, audiobooki wybrało zaś 25% osób² (NewsrmTV, 2014; Okuniewski, 2017).

Jak dowiodły wyniki badań czytelnictwa, prowadzone przez Bibliotekę Narodową wśród Polaków powyżej 15. roku życia, respondenci, „myśląc o »czytaniu« [...] nie zawsze łączą semantycznie doświadczenie czytania tekstów, w tym książek w formatach cyfrowych z przeznaczonych do tego urządzeń, z pojęciem »czytania książki«, które to większości kojarzy się ciągle z tradycyjnym, papierowym kodeksem” (Koryś, Kopec, Zasacka, Chymkowski, 2017, s. 34). Audiobooki są zdecydowanie bardziej powszechne wśród osób czytających tradycyjne książki (10% przynajmniej raz w roku, 4% więcej niż kilka razy w roku) niż wśród nieczytelników (odpowiednio – 1% i 0%). Ci ostatni przyznawali jednak, że dzięki książkom mówionym zapoznają się z pozycjami zdobywającymi miano bestsellera. Szczególnie chętnie słuchano też lektur szkolnych (Koryś i in., 2017, s. 47).

Spostrzeżenie dotyczące większej popularności audiobooków wśród osób, które częściej czytają utwory wydane w formie drukowanej (Koryś, Chymkowski, 2019), stało się podstawą do przeprowadzenia badania na temat wiedzy rodziców o słuchaniu książek mówionych przez dzieci i zależności między słuchaniem przez nie dokumentów dźwiękowych a czytaniem książek. Postawiono dwa główne pytania badawcze: 1. Czy audiobooki są identyfikowane przez rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym (klasy 1-3, 4-6)? 2. Jakie miejsce audiobooki zajmują w preferencjach czytelnictwa i kulturalnych młodych ludzi i ich opiekunów? Przeprowadzone badanie miało charakter sygnałny, służący przede wszystkim rozpoznaniu zjawiska czytelnictwa książek dźwiękowych w czterech wybranych placówkach oświatowych na Górnym Śląsku.

W badaniu³ posłużono się metodą statystyczną i komparatystyczną oraz techniką ankiety. Badania ankietowe przeprowadzono w listopadzie 2018 r. wśród rodziców dzieci w wieku od 3 do 13 lat, uczęszczających do dwóch przedszkoli (po jednym w Tychach i Kobiórze) i dwóch szkół podstawowych (po jednej w Katowicach i Kobiórze). Do każdej z placówek skierowano 70 ankiet. W Przedszkolu nr 3 w Tychach kwestionariusz wypełniło 18 osób (26%), w Gminnym Przedszkolu w Kobiórze – 22 (31%), w Szkole Podstawowej nr 1 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Katowicach – 33 (47%), a w Szkole Podstawowej im. Jana Brzechwy w Kobiórze – 68 (97%). Z 280 dostarczonych formularzy użytko w sumie 141 odpowiedzi, czyli 50%, które zakwalifikowano do analizy.

Formularz ankiety zawierał 14 pytań zamkniętych i trzy pytania otwarte. Pytania zamknięte dotyczyły lektury domowej czytanej przez dziecko lub opiekuna i słuchanej z audiobooka, źródeł pozyskiwania dokumentów

² W jeden dzień zrównano ceny wybranych e-booków i audiobooków, aby klienci kierowali się jedynie preferencjami dotyczącymi sposobu czytania/słuchania, a nie ceną (NewsrmTV, 2014).

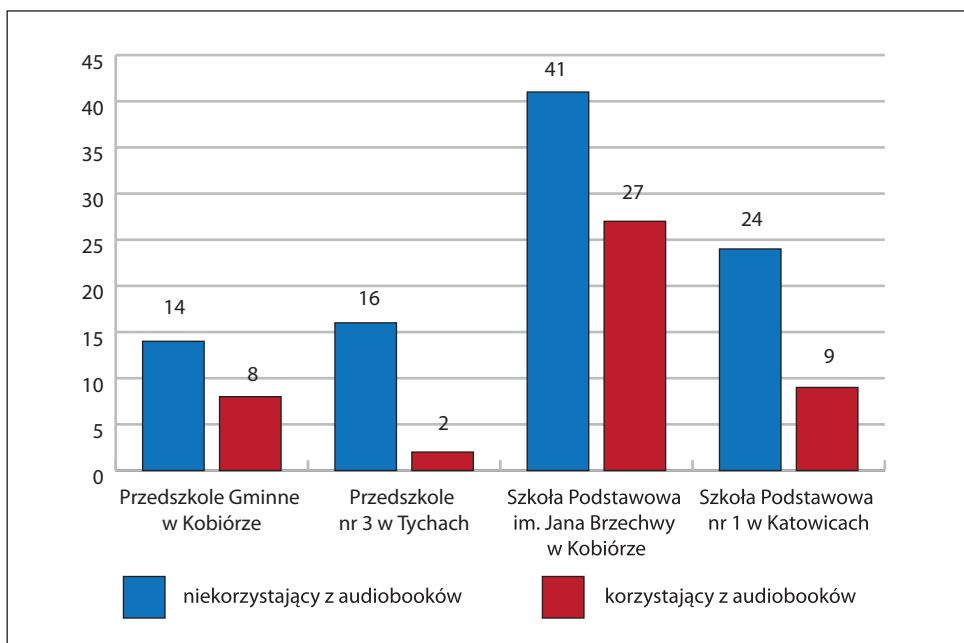
³ Badanie przeprowadzono na potrzeby pracy magisterskiej obronionej w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2019 r.

dźwiękowych, gromadzenia książek drukowanych i dźwiękowych oraz preferencji w zakresie tych dwóch typów publikacji. Respondentów zapytano również o recepcję utworów mówionych przez młodych odbiorców i ich ulubione gatunki audiobooków. W pytaniach otwartych szukano odpowiedzi na temat źródeł pozyskiwania informacji o tytułach utworów audio dla dzieci i ulubionej porze słuchania tekstów czytanych przez lektorów.

Czytelnictwo audiobooków wśród młodych odbiorców – badania własne

Zdecydowana większość ankietowanych nie korzystała z audiobooków. Najwięcej użytkowników książek mówionych wypełniło formularz ankiety w Kobiórze (w Szkole Podstawowej im. Jana Brzechwy 40% – 27 osób i 36% – 8 osób w Przedszkolu Gminnym). Poniżej przedstawiono liczbę osób korzystających i niekorzystających z audiobooków w poszczególnych przedszkolach i szkołach podstawowych (zob. wykres 1).

W obu przedszkolach rodzice oświadczyli, że czytają dzieciom książki. W szkołach podstawowych taką deklarację złożyła większość respondentów: z Kobióra 94% (64 osoby), Katowic 96% (32 osoby); tylko pięć osób nie zapewnia dzieciom lektury głośnej (Katowice jedna osoba, Kobiór cztery

Wykres 1. Korzystający i niekorzystający z audiobooków. Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

osoby). Są to prawdopodobnie rodzice dzieci, które potrafią już czytać samodzielnie. Prawie wszyscy ankietowani, oprócz jednej osoby z przedszkola w Kobiórze, zachęcają dzieci do czytania.

Najkorzystniejsza sytuacja, sprzyjająca zainteresowaniu dzieci książkami, ma miejsce wtedy, gdy rodzice zarówno zachęcają dzieci do czytania, jak również sami podejmują głośną lekturę na ich rzecz. Te kryteria spełnili rodzice w obu przedszkolach oraz szkole w Katowicach. W szkole w Kobiórze wszystkie osoby korzystające z audiobooków (40%) zachęcały wprowadzić dzieci do czytania, ale tylko 20 osób (29%) czytało swoim dzieciom, przy czym pięciu respondentów robiło to sporadycznie, a dwóch – w ogóle (podkreślili jednak opanowanie przez dzieci umiejętności czytania).

Najwięcej użytkowników audiobooków z obu przedszkoli i szkoły w Kobiórze czytało lub/i słuchało razem z dzieckiem codziennie. W szkole w Katowicach najwięcej osób (cztery) robi to raz w tygodniu. Na drugim miejscu w przedszkolu w Kobiórze oraz w szkole podstawowej w Katowicach wybrano odpowiedź „co drugi dzień”. W szkole w Kobiórze na drugim miejscu znalazła się deklaracja „kilka razy w miesiącu” oraz „samo czyta i/lub słucha”.

Dla rozwoju kultury czytelniczej ważne jest także gromadzenie księgozbioru. W przedszkolu w Tychach dwie osoby korzystające z audiobooków posiadały biblioteki ogólne i dziecięce. W przedszkolu w Kobiórze tylko jedna osoba nie dysponowała księgozbiorem ogólnym, gromadząc przy tym książki dla dziecka. Z kolei w szkole w Katowicach jeden respondent nie gromadził lektur dla dziecka, ale tworzył księgozbiór ogólny. Wyniki badania pokazały, że w szkołach podstawowych dwie osoby (jedna w Kobiórze i jedna w Katowicach) korzystały z audiobooków, ale nie były właścicielami zarówno księgozbioru ogólnego, jak i dziecięcego.

W opinii rodziców zdecydowana większość dziecięcych użytkowników książek mówionych preferowała czytanie tradycyjne. W przedszkolu w Kobiórze tylko jedna osoba zaznaczyła, że jej dziecko lubi zarówno czytanie tradycyjne, jak i słuchanie książek w wersji audio. W szkole w Kobiórze były trzy takie osoby. Respondenci z obu szkół podstawowych stwierdzili, że ich dzieci wolą słuchanie audiobooka niż czytanie tradycyjne. Może mieć to związek z odbiorem lektur szkolnych.

W obu przedszkolach użytkownicy książek mówionych zdecydowanie woleli je kupować. Jeden użytkownik audiobooków z przedszkola w Kobiórze nie kupował ani nie wypożyczał publikacji dźwiękowych, ponieważ – jak napisał w komentarzu – „korzysta z Internetu”. W szkołach podstawowych większość zwolenników publikacji w wersji audio preferowało ich wypożyczanie. Osoby korzystające z książek audio ze wszystkich szkół najczęściej dokonywały ich zakupu kilka razy w roku.

Największa liczba respondentów korzystających z audiobooków z kobiórskiego przedszkola i obu szkół podstawowych wypożyczała je kilka razy w roku. Na drugim miejscu w szkołach podstawowych zna-

lazła się częstotliwość „co miesiąc”, a następnie w szkole podstawowej w Kobiórze – „kilka razy w miesiącu”. W przedszkolu w Kobiórze tylko jeden użytkownik audiobooków zaznaczył częstotliwość „kilka razy w miesiącu”. Wynika z tego, że najmniej osób wypożycza audiobooki kilka razy w miesiącu.

Użytkownicy audiobooków w obu przedszkolach i większość osób ze szkół podstawowych korzystanie z publikacji w wersji dźwiękowej traktowali jako uzupełniającą formę kontaktu dziecka z tekstem, oprócz tradycyjnego czytania. W szkołach podstawowych łącznie 10% respondentów (4% Kobiór, 6% Katowice) zadeklarowało, że słuchanie książek w wersji audio zastępuje dzieciom tradycyjne czytanie. Może to świadczyć o wykorzystywaniu audiobooków w celu łatwiejszego, szybszego przyswojenia lektury szkolnej w przypadku uczniów starszych i braku czasu na czytanie przez rodziców dzieci młodszych. Lektura dzieci powinna wprawdzie stanowić codzienną praktykę, ale słuchanie audiobooków daje dobrą namiastkę obcowania z tekstem, szczególnie w przypadku wyboru publikacji dobrze przygotowanych, np. pod względem interpretacji tekstu przez lektora.

Wśród słuchanych audiobooków zdecydowanie najwięcej było utworów z beletrystyki. Na drugim miejscu znalazły się lektury szkolne, a w przypadku przedszkoli – teksty popularnonaukowe i inne. Zdecydowana większość dzieci we wszystkich badanych instytucjach potrafiła opowiedzieć treść usłyszanego audiobooka lub przeczytanego głośno tekstu.

W Tychach pierwsza z dwóch osób korzystających z książek mówionych preferuje nośnik w postaci płyt CD, druga – płyty CD oraz pliki mp3. W Kobiórze najwięcej osób (6) użytkujących książki mówione wybierało pliki mp3. W obu szkołach podstawowych najczęściej optowano za płytami CD (Katowice cztery, Kobiór 13). Plik mp3 otrzymał w Katowicach dwa głosy od użytkowników audiobooków, natomiast w Kobiórze 12. Dwie osoby słuchające publikacji dźwiękowych w Kobiórze zaznaczyły obie opcje, a w Katowicach zdarzyła się jedna taka osoba.

Według wypowiedzi respondentów Internet jest podstawowym źródłem informacji o tytułach książek/audiobooków. Na drugim miejscu odnotowano informacje od znajomych. Zastanawiający jest brak szkoły jako źródła informacji o tekstach literackich publikowanych na różnych nośnikach. Wnioski te znajdują potwierdzenie w badaniach Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej (Koryś, Michalak, Zasacka, Chymkowski, 2018).

Poszczególne odpowiedzi użytkowników audiobooków na pytanie: „Czy Pani/Pana dziecko ma ulubione tytuły książek mówionych?” wyglądały w następujący sposób⁴:

⁴ Zachowano oryginalne wypowiedzi respondentów.

Przedszkole nr 3 w Tychach:

- *Baśnie braci Grimm;*
- *Córka: Pchła szachrajka, lata ptaszek po ulicy, Królewskie echo, Miś Uszatek, Reksio wielka przygoda, Syn: Kocie opowieści, Dzieci z Bullerbyn, Kosmiczni odkrywcy, Franio i jego babcia, Seria o detektywie Blomkvist.*

Przedszkole Gminne w Kobiórze:

- *Bajki grajki, Kubuś Puchatek, Dobre wychowanie, Dobre maniere itd.;*
- *Tomcio Paluch, Kopciuszek, Królewna Śnieżka, Czerwony Kapturek;*
- *Kubuś Puchatek;*

Szkoła Podstawowa nr 1 w Katowicach:

- *Dzienniczek cwaniaczka;*
- *Pan Kleks.*

Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Kobiórze:

- *Opowiadania ze strony bajkowisko.pl;*
- *Kubuś Puchatek, Alicja z Krainy Czarów, Karlsson z dachu, Gwiezdne wojny, Kaczor Donald, Muminki, Dzieci z Bullerbyn, Charlie i fabryka czekolady;*
- *Dzieci z Bullerbyn;*
- *Kubuś Puchatek, Dobre maniere, O dobrym wychowaniu, bajki samograjki, Królewna Śnieżka, Kopciuszek;*
- *Mikołajek, Szatan z siódmej klasy;*
- *Bon czy ton. Savoir-vivre dla dzieci autorstwa Grzegorza Kasdepke;*
- *Astrid Lindgren czytana przez Edytę Jungowską, Mikołajki czytane przez Jerzego Stuhra;*
- *Trylogia Sienkiewicza, Vinetoo, Pan Samochodzik;*
- *Gdzie jest Nemo?;*
- *Mikołajek, Pan Samochodzik, Vinetoo;*
- *Dzienniczek cwaniaczka.*

Zdecydowana większość z przytoczonych tytułów książek mówionych jest dostępna w Internecie nieodpłatnie (YouTube). Zdarzały się tytuły, których nie można było odsłuchać darmowo w Internecie (*Kosmiczni odkrywcy; Franio i jego babcia; Dzienniczek cwaniaczka; Seria o detektywie Bloomkwiście*). W ankietach podawano również bajki muzyczne (*Królewskie echo; Bajki samograjki*). Użytkownicy audiobooków z przedszkola oraz szkoły podstawowej w Kobiórze wymieniali wśród tytułów strony internetowej: *bajki-grajki.pl* oraz *bajkowisko.pl*.

Ulubioną porą dzieci do słuchania audiobooków w obu szkołach podstawowych oraz przedszkolu w Kobiórze jest wieczór. Czasami odbywało się to po przeczytaniu książki tradycyjnej (po jednej osobie w szkole w Kobiórze i przedszkolu w Kobiórze), jak również w trakcie zasypiania (po jed-

nym respondencie w przedszkolu w Kobiórze i szkole w Katowicach, szkole w Kobiórze – cztery). Jedna osoba z przedszkola w Kobiórze udostępniła dziecku audiobooki po obiedzie około godziny 16.00. Z kolei dziecko jednego ankietowanego ze szkoły w Kobiórze słuchało audiobooków tylko w weekendy wieczorem. W przedszkolu w Tychach na pytanie o godziny słuchania audiobooków jeden na dwóch użytkowników książek mówionych odpowiedział: „córka: w czasie, gdy bawi się, koloruje oraz żeby zasnąć; syn: w czasie zabawy, gdy się nie uczy”.

Zastanawia fakt większej wiedzy na temat obecności audiobooków na rynku wydawniczym i czytelniczym w małej miejscowości, jaką jest Kobiór (4799 mieszkańców), niż w Katowicach (296 262 mieszkańców), jak również Tychach (128 211 mieszkańców). Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że rodziny ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Katowicach to środowisko osób korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej⁵. Potwierdza to tezę o zależności statusu intelektualnego i kulturalnego od sytuacji ekonomicznej.

Podsumowanie

Wyniki ankiety pokazały, że zdecydowana większość badanych dzieci preferowała czytanie tradycyjne. We wszystkich poddanych analizie placówkach dominowali respondenci niekorzystający z audiobooków. Użytkownicy książek mówionych również woleli książkę tradycyjną, a audiobooki traktowali jako dodatkową formę kontaktu z tekstem. Dominującą sytuacją, w której oferowali swoim dzieciom publikacje dźwiękowe, były przygotowania do spoczynku nocnego. Prawdopodobnie książki te zastępowały bezpośredni kontakt z rodzicem w roli lektora. Zauważalna jest tendencja do zastępowania tradycyjnego czytania książką mówioną przez dzieci uczęszczające do szkół podstawowych – może mieć to związek z przyzwajaniem lektur szkolnych. Najczęstszą drogą pozyskiwania informacji o tytułach był Internet oraz rekomendacje znajomych. Biblioteka i szkoła jako źródło informacji o tytułach zostały wymienione tylko jednokrotnie. Na ogół w każdym domu znajdowała się biblioteczka dziecięca, rzadziej księgozbiór ogólny. Świadczyć to może o tym, że rodzice, mimo nieodczuwania potrzeby gromadzenia własnej kolekcji, w poczuciu troski o wszechstronny rozwój dziecka zapewniali mu własną biblioteczkę. Czytanie lub słuchanie książek wspólnie z dzieckiem odbywało się codziennie głównie w przedszkolach. W szkole podstawowej w Kobiórze również przeważało codzienne czytanie lub słuchanie książek z dzieckiem. W szkole podstawowej w Katowicach odbywało się to raz w tygodniu. Kupowanie, jako sposób pozyskiwania audiobooków, było częstsze w przedszkolach, natomiast wypoży-

⁵ Ustalono na podstawie wywiadu z pracownikami szkoły.

czanie preferowali rodzice dzieci uczęszczających do szkół podstawowych. Zarówno zakup audiobooków, jak i wypożyczanie odbywało się zazwyczaj kilka razy w roku. Płyta CD była najchętniej wybieranym nośnikiem książek mówionych w szkołach podstawowych, w przedszkolach natomiast preferowano plik mp3. Beletrystyka była najczęściej wybieranym gatunkiem audiobooków we wszystkich poddanych analizie placówkach. W większości wymieniane tytuły książek mówionych dostępne były w Internecie, a ich odsłuchanie nie było obciążone obowiązkiem zapłaty.

Można założyć, że osoby, które nie wypełniły ankiet, nie czytały książek ani nie słuchały audiobooków. Stosunkowo niewielka liczba rodziców dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych rozpoznawała audiobooki i korzystała z nich jako narzędzia uczestnictwa w kulturze. Zauważalna jest tendencja do utożsamiania książek dźwiękowych i audiobooków, a także braki w posługiwaniu się terminologią ogólnie przyjętą, a dotyczącą wielorakich postaci fizycznych książki. Potwierdzona została również teza o zależności statusu intelektualnego i kulturalnego od sytuacji ekonomicznej rodziny (Szkoła Podstawowa nr 1 w Katowicach). Wyniki ankiety potwierdziły badania ogólnokrajowe: częsty brak biblioteki oraz szkoły jako źródła pozyskiwania informacji o tekstach literackich, a także to, że zdecydowana większość Polaków woli czytanie tradycyjne, pomimo tego iż w literaturze fachowej niejednokrotnie pisano o „śmierci” książki tradycyjnej na rzecz e-booków oraz audiobooków.

Recepcja czytelnicza audiobooków w Polsce była jak dotąd rzadko podejmowanym tematem w środowisku naukowym. Zatem wskazane byłoby rozszerzenie badań z tego zakresu.

Bibliografia

- ARC Rynek i Opinia, Virtualo Sp. z o.o. (2017). Raport z badania Zwyczaje Polaków związane z użytkowaniem ebooków i audiobooków. Narodowe Centrum Kultury. Pobrane 8 czerwca 2019, z: <https://nck.pl/upload/attachments/319727/Raport%20z%20badania%20zwyczaje%20Polak%C3%B3w%20%20ebooki%20i%20audiobooki.pdf>
- Koryś, I., Kopeć, J., Zasacka, Z., Chymkowski, R. (2017). Stan czytelnictwa w Polsce w 2016 roku. Biblioteka Narodowa. Pobrane 2 czerwca 2019, z: <https://www.bn.org.pl/download/document/1493378303.pdf>
- Koryś, I., Michalak, D., Zasacka, Z., Chymkowski R. (2018). Stan czytelnictwa w Polsce w 2017 roku. Biblioteka Narodowa. Pobrane 20 kwietnia 2019, z: <https://www.bn.org.pl/download/document/1529572435.pdf>
- Koryś, I., Chymkowski, R. (2019). Stan czytelnictwa w Polsce w 2018 roku. Wstępne wyniki. Biblioteka Narodowa. Pobrane 15 listopada 2019, z: <https://www.bn.org.pl/download/document/1553593649.pdf>

NewsrmTV. (2014, 30 września). E-book kontra audiobook – wolimy e-czytać czy e-słuchać? Pobrane 25 maja 2019, z: <https://newsrm.tv/komunikat-pr/e-book-kontra-audiobook-wolimy-e-czytac-e-sluchac/>

Okuniewski, J.L. (2017). Książki cyfrowe i audiobooki vs. książki tradycyjne. *Wiadomości Księgarskie*, 80, 44-48.

Żukowska, A. (2012). *Audiobooki w bibliotece*. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Katarzyna Niemiec

Reading reception of audiobooks (on selected examples)

Abstract

The aim of the article was to examine the reading reception of audiobooks and evaluate them as a contribution to expanded research in this field. The analysis was based on the results of a survey completed by 141 respondents in November 2018 among parents of children, who are attending to 2 kindergartens and 2 primary schools. The study confirmed the results of nationwide studies: the frequent lack of a library and school as a source of obtaining information on literary texts, as well as the fact that the vast majority of Poles prefer traditional reading, despite of the fact that in specialist literature was often written and predicted that traditional books would die in favour of ebooks and audiobooks.

Keywords: reading reception, audiobooks, children, young people

Katarzyna Niemiec

Recepcja czytelnicza audiobooków (na wybranych przykładach)

Streszczenie

Celem artykułu było zbadanie recepcji czytelniczej audiobooków i ich wartościowania jako przyczynek do szerszych badań z tego zakresu. Analizę przeprowadzono na podstawie wyników ankiety wypełnionej przez 141 respondentów w listopadzie 2018 r. wśród rodziców dzieci uczęszczających do dwóch przedszkoli i dwóch szkół podstawowych na Górnym Śląsku. W badaniu potwierdzone zostały wyniki badań ogólnokrajowych: częsty brak biblioteki oraz szkoły jako źródła pozyskiwania informacji o tekstach literackich, a także to, że zdecydowana większość Polaków woli czytanie tradycyjne, pomimo tego iż w literaturze fachowej niejednokrotnie pisano o „śmierci” książki tradycyjnej na rzecz e-booków oraz audiobooków.

Słowa kluczowe: recepcja czytelnicza, audiobooki, dzieci, młodzież